

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain 29 §:n, lukiolain, ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 ja 35 a §:n, oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi perusopetuslakia, lukiolakia, ammatillisesta peruskoulutuksesta annettua lakia, oppilas- ja opiskelijahuoltolakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Esitys liittyy pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman linjaukseen koskien kuntien lakisääteisten tehtävien sekä niiden toteuttamista ohjaavien velvoitteiden karsimista.

Esityksen tarkoituksena on järjestää uudelleen tarkoituksenmukaisella tavalla eräitä koulujen ja oppilaitosten työrauhan ylläpitämiseen sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin liittyviä käytänteitä ja velvoitteita. Määräaikaisesta oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa voisi päättää koulutuksen järjestäjän niin päättäessä myös rehtori. Suunnitelmasta, joka koskee oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamista kiusamiselta ja häirinnältä säädettäisiin jatkossa vain oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ehdotetaan kevennettäväksi poistamalla sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön kanssa päällekkäistä sääntelyä. Lisäksi kunnalle ja koulutuksen järjestäjälle annettaisiin nykyistä laajempaa harkintavaltaa toimintaa koskevien suunnitelmien laatimisen ja ryhmien perustamisen osalta ja kuraattorin kelpoisuusehtoa väljennettäisiin siten, että kelpoinen kuraattorin tehtävään olisi myös henkilö, jolla on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaalityön aineopinnot

Aikuisille tarkoitetun lukion oppimäärän mukaan opiskelevien oppimäärä yhdenmukaistettaisiin lukiokoulutuksessa poistamalla velvollisuus järjestää lukiossa taito- ja taideaineet sekä terveystieto niille aikuisten oppimäärän mukaan opiskeleville, jotka ovat aloittaneet lukioopinnot alle 18-vuotiaana. Tähän liittyen lukion yksikköhintaa koskevaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yksikköhinta olisi aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien osalta sama ja riippumaton opiskelijan iästä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Aikuisille tarkoitetun lukion oppimäärän mukaan opiskelevien oppimäärän yhdenmukaistamista koskevat säännökset tulisivat voimaan 1 päivänä elokuuta 2017 ja niitä koskeva rahoituslain muutos 1 päivänä tammikuuta 2018.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.2 Nykytilan arviointi.....	8
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	9
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	9
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	14
4.3 Vaikutukset lapsiin ja lapsiperheisiin.....	15
5 ASIAN VALMISTELU.....	16
5.1 Valmisteluvaiheet ja – aineisto.....	16
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	16
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	17
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	18
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	18
1.1 Perusopetuslaki.....	18
1.2 Lukiolaki.....	18
1.3 Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta.....	19
1.4 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki.....	20
1.5 Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaki.....	23
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	24
3 VOIMAANTULO.....	25
LAKIEHDOTUKSET.....	26
1. Laki perusopetuslain 29 §:n muuttamisesta.....	26
2. Laki lukiolain muuttamisesta.....	27
3. Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 ja 35 a §:n muuttamisesta ...	29
4. Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta.....	30
5. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta.....	32
LIITE.....	34
RINNAKKAISTEKSTIT.....	34
1. Laki perusopetuslain 29 §:n muuttamisesta.....	34
2. Laki lukiolain muuttamisesta.....	35
3. Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 ja 35 a §:n muuttamisesta ...	37
4. Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta.....	39
5. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta.....	43

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Hallitusohjelman mukaan hallitus vähentää kuntien kustannuksia 1 miljardilla eurolla karsimalla lakisääteisiä tehtäviä sekä niiden toteuttamista ohjaavia velvoitteita. Hallitusohjelmaan ja sen liitteeseen 3 sisältyy useita asiaan liittyviä linjauksia. Kuntien taloustilanne on pysynyt kireänä. Velkaantuminen jatkui vuosina 2014—2015. Samaan aikaan palvelutarve väestörakenteen muuttuessa kasvaa nopeasti. Kuntien tehtävien ja velvoitteiden määrä on vuosikymmenien aikana jatkuvasti lisääntynyt, ja jatkunut edelleen 2000- ja 2010-luvulla. Tehtävien ja velvoitteiden vähentäminen on hallitusohjelman mukaan välttämätöntä. Se mahdollistaa lyhyemmän ja pidemmän tähtäimen kustannussäästöjä välittömien toimenpiteiden kautta ja kuntien prosessien ja toimintamallien uudelleen kehittämisen kautta.

Hallitusohjelman mukaan konkreettiset toimenpide-esitykset on tehtävä erityisesti velvoitteiden keventämisestä liittyen muun muassa palvelujen saatavuuteen (määräajat, kapasiteetti), palvelutuotannon resursseihin (kelpoisuusvaatimukset, tuotantoryhmien henkilöstörakenne, ryhmäkoot, henkilöstökoulutus, tilat), palvelutuotannon sisäiseen viranomaisprosessiin (suunnitelmat, tiedon antaminen, viranomaisyhteistyö) ja palvelujen ulkoiseen prosessiin (asiakas- ja sidosryhmäyhteistyö, kuuleminen, tiedon antaminen).

Hallitusohjelman mukaan yksityiskohtaisista ja kapea-alaisista kelpoisuusvaatimuksista luovutaan. Tarkoituksena on korostaa tehtävään valittavan henkilön osaamista. Julkisen vallan käyttöön kuuluvien tehtävien kelpoisuusehdot säädetään lainsäädännössä. Muilta osin lainsäädäntötasoisista koulutustasovaatimuksista luovutaan ilman erityisen painavia perusteita. Kelpoisuusehtoja uudistetaan niin, että korkea-asteen koulutusta vaativissa asiantuntijatehtävissä kelpoisuusehto on pääsääntöisesti korkeakoulututkinto.

Ammatilliset kelpoisuusvaatimukset ja tuotannollisiin ryhmiin sovellettavat koulutusrakennetta koskevat vaatimukset aiheuttavat kunnille lisäkustannuksia, prosessien joustamattomuutta ja vaikeuksia rekrytoinneissa ja lisätyötä esimerkiksi sijaisuuksien hoitamisessa. Koulutuksen järjestäjille aiheutuu kustannuksia lakisääteisesti yksityiskohtaisten kelpoisuusedellytysten koulutusvaatimusten toteuttamisesta. Yksityiskohtaiset määräykset heikentävät mahdollisuuksia tehtäväkuvien kehittämiseen työntekijöiden osaamista ja tehtävien toteuttamistarpeita vastaavalla tavalla.

Valtiovarainministeriö asetti hankkeen ja valmisteluryhmän kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen toimenpideohjelman valmistelua ja toimeenpanon koordinoitua varten. Hankkeen toimikausi oli 25.6.2015.—31.3.2016. Reformiministerityöryhmä ohjaa ja linjaa hankkeen valmistelua ja toimeenpanoa. Talouspoliittinen ministerivaliokunta puolsi 16.2.2016 hankkeen aikana valmistellun toimenpideohjelman toteuttamista.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetut opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvan lainsäädännön muutosehdotukset sisältyvät mainittuun hallituksen toimenpideohjelmaan.

Toimenpideohjelman 1.4 kohdan mukaan aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevien oppimäärä yhdenmukaistetaan lukiokoulutuksessa poistamalla velvollisuus järjestää lukiossa taito- ja taideaineet sekä terveystieto myös aikuisten oppimäärän mukaan opiskeleville, jotka ovat alle 18 vuotta.

Yksityiskohtaiset kelpoisuusvaatimukset rajoittavat kuntien mahdollisuutta joustavasti rekrytoida henkilöstöä. Kuntien tehtäviä koskevan vuoden 2015 kartoituksen mukaan kunnille on annettu noin 88 henkilöstön kelpoisuutta koskevaa veloitetta tai suositusta. Palvelujen tuotantoryhmien henkilöstön koulutusrakennetta koskevista velvoitteista on lainsäädännössä noin 10 säännöstä. Nykyisin on noin 50 lainsäädännössä säänneltyä ammattia.

Toimenpideohjelman kohdan 2.1 mukaan poistetaan kelpoisuusvaatimuksia koskevasta sääntelystä tutkinnon tasoa tai tiettyä tutkintoa koskevat vaatimukset, joita ei ole painavista syistä tarpeellista säilyttää. Toimenpideohjelman mukaan oppilashuoltolain kuraattorien kelpoisuusehtoja koskevaa sääntelyä kevennetään.

Toimenpideohjelman kohdan 3.2 mukaan kevennetään oppilas- ja opiskeluhuoltolain suunnitteluun ja toiminnan organisointiin liittyviä säännöksiä perusopetuksen, lukion ja ammatillisen koulutuksen osalta ja kevennetään perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kurinpitoon liittyviä suunnittelu-, ohjeistamis- ja seuraamisvelvoitteita. Muutoksia ehdotetaan tehtäväksi useisiin oppilas- ja opiskelijahuoltolain pykäliin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kevennettäväksi määräaikaisen erottamisen hallinnollista menettelyä muun kuin oppivelvollisuuden alaisen koulutuksen osalta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Perusopetuslain (628/1998) 29 §:n mukaan oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Hallituksen esityksen (86/1997) perustelujen mukaan tämä säännös tarkoittaa ensinnäkin opetukseen tarkoitettujen tilojen ja välineiden turvallisuutta. Lisäksi se velvoittaa opetuksen järjestäjän huolehtimaan siitä, että oppilaat eivät joudu väkivallan tai muun kiusaamisen kohteeksi koulussa. Opetuksen järjestäjän tulee laatia osaksi opetussuunnitelmaa suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset tämän suunnitelman laatimisesta. Lukiolain (629/1998) 21 §:n ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 28 §:ssä säädetään oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön perusopetuslain säännöstä vastaavasti.

Vuoden 2014 alusta voimaan tulleeseen oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013) sisältyy säännös opiskeluhuoltosuunnitelmasta. Lain 13 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. Suunnitelma on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun 12 §:ssä tarkoitettu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.

Opiskeluhuoltosuunnitelmaan on kirjattava:

- 1) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista;
- 2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;

- 3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;
- 4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä;
- 5) toimenpiteet opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa määräykset opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän on seurattava oppilaitoksen opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista.

Lukiolaissa säädetään kurinpitorangeistuksista. Lukiolain 26 §:n mukaan kurinpitorangeistuksena opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Lukiolain 26 a §:n mukaan oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta ja opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin. Kirjallisen varoituksen antamisesta voi koulutuksen järjestäjän päättyessä päättää myös oppilaitoksen rehtori.

Kuten lukiolaissa, ammatillisen koulutuksen opiskelijalle voidaan lain 35 §:n mukaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän häiritsee opetusta, käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti, menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo oppilaitoksen järjestystä. Lisäksi varoitus voidaan antaa, mikäli opiskelija kieltäytyy ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 34 a §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä, taikka on 34 a §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottaa asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi. Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää lain 35 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta, opiskelijan asuntolasta erottamista ja kirjallisen varoituksen antamista opiskelijalle on kurinpitorangeistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla kuulluksi. Ennen opiskelijan erottamista oppilaitoksesta tai opiskelija-asuntolasta on kuultava myös opiskelijan huoltajaa. Muista kurinpitotoimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle.

Kurinpitorangeistuksista, opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja opiskelusta pidättämisestä tulee tehdä kirjallinen päätös. Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

HE 206/2016 vp

Lukiolaissa säädetään sekä nuorille että aikuisille annettavasta perusopetuksen oppimäärään perustuvasta yleissivistävästä lukiokoulutuksesta. Lukiolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 86/1997 vp) perustelujen mukaan laki koskee yhtäläisesti sekä nuorille että aikuisille järjestettävää lukiokoulutusta. Koulutuksen järjestäjät voivat lainsäädännön puitteissa kuitenkin järjestää opetuksen edelleen erikseen nuorille tarkoitettuna sovellutuksena ja erikseen aikuisille tarkoitettuna sovellutuksena. Perustelujen mukaan laki ei määrittele, minkä ikäistä opiskelijaa on pidettävä aikuisopiskelijana, vaan asia jää opiskelijavalintaan ja opetuksen järjestämistapaan liittyvänä kysymyksenä koulutuksen järjestäjän päätösvaltaan. Edellä todetusta poiketen eräitä lain säännöksiä sovelletaan niihin sisältyvän maininnan mukaan kuitenkin vain joko 18 vuotta täytettyään opintonsa aloittaneisiin tai alaikäisiin opiskelijoihin.

Lukiolain 7 §:n 2 momentin mukaan opinnoissa voi, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, olla erilaajuisia oppimääriä. Taito- ja taideaineet sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen. Ennen nykyisen lukiolain voimaantuloa vuonna 1999, taito- ja taideaineet eivät olleet opiskelijalle pakollisia aineita aikuislukiossa ja kansanopistoissa.

Lukiolain 10 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista sekä opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä opinto-ohjaukseen (tuntijako). Valtioneuvoston asetuksessa lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (942/2014) on säädetty omat tuntijaot nuorille ja aikuisille. Lukiolain 10 §:n 2 momentin perusteella Opetushallitus on antanut määräykset nuorille tarkoitettun lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteista sekä aikuisten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteista.

Lukioasetuksen (810/1998) 1 §:n mukaan lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Aikuisille tarkoitettussa opetuksessa kurssin kesto on keskimäärin 28 tuntia ja oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Aikuisille tarkoitettuun opetukseen osallistuvan alle 18-vuotiaana opintonsa aloittaneen opiskelijan tulee osallistua liikunnan ja terveystiedon sekä taito- ja taideaineiden opetukseen. Lukioasetuksen 15 §:n 2 momentissa täsmennetään alle 18-vuotiaana aloittaneen määritelmiä. Kahdeksantoista vuotta täyttäneen opiskelijan katsotaan aloittaneen opintonsa alle 18-vuotiaana, jos hän jatkaa saman tai muun koulutuksen järjestäjän opetuksessa alle 18-vuotiaana aloittamiaan lukio-opintoja, eivätkä opinnot ole olleet keskeytyneenä vähintään vuoden ajan.

Lukion tuntijakoasetuksen 10 §:n 8 momentin mukaan opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana, tulee opiskella aikuisten tuntijaon osoittamien 44 kurssin lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta, jolloin heidän kurssimääränsä on yhteensä vähintään 48. Muiden opiskelijoiden osalta aineita voi sisällyttää opintoihin valinnaisina kursseina.

Lukion aikuisten oppimäärä on lähtökohtaisesti tarkoitettu aikuisille. Lukiolain 20 §:n nojalla annetun opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa annetun opetusministeriön asetuksen (856/2006) 4 §:n 2 momentin mukaan alle 18-vuotias hakija saadaan ottaa aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen ainoastaan hakijaan liittyvästä erityisestä syystä. Päätöksen oppilaaksi ottamisesta tekee rehtori. Asetuksen perustelujen ja oikeuskirjallisuudessa esitetyn mukaan erityinen syy voi liittyä esimerkiksi sosiaalisiin ja terveydellisiin syihin.

HE 206/2016 vp

Opiskelijämäärätilastojen perusteella voidaan arvioida, että vuonna 2014 aikuisten oppimäärän mukaan muualla kuin sisäoppilaitosmuotoisessa koulutuksessa opiskeli noin 1 300 alle 18-vuotiaana aloittanutta opiskelijaa.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 24 §:ssä säädetään lukion yksikköhinnnoista. Pykälän 1 momentin mukaan lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määrittämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden määrästä, jotka opintonsa aloittaessaan ovat täyttäneet 18 vuotta, otetaan huomioon 58 prosenttia. Pykälän 7 momentissa säädetään 18 vuotta täytettyään lukio-opinnot aloittaneiden yksikköhinnasta, joka on 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetystä yksikköhinnasta. Poikkeuksen kuitenkin muodostavat sisäoppilaitoksessa opiskelevat. Pykälän 9 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, jolla lukiolain 20 §:n 3 momentissa tarkoitettua oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen 18 vuotta täytettyään opintonsa aloittaneiden määrässä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 7 §:ssä säädetään kuraattorin kelpoisuudesta. Kelpoinen kuraattorin tehtävään on henkilö, jolla on vähintään sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 6 §:n mukainen kelpoisuus eli sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (sosionomi). Vastaavalta kuraattorilta edellytetään sosiaalityöntekijän koulutusta. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 8 §:ssä määritellään koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ja saman pykälän 2 momentissa määritellään koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävistä ja tavoitteista. Terveys- ja huoltolain (1326/2010) mukaisilla koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä opiskelu- ja opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, edistetään ja seurataan opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja opiskelukykyä sekä tunnustetaan opiskelijoiden varhaisen tuen tarpeet ja järjestetään tarvittava tuki sekä ohjataan hoitoon ja tutkimuksiin. Näiden tehtävien lisäksi kouluterveydenhuollossa tuetaan vanhempien ja huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 10 §:ssä säädetään opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävistä sosiaali- ja terveyspalveluista erityisoppilaitoksissa. Pykälän 1 momentin mukaan erityisoppilaitokset voivat järjestää terveydenhuollon palveluja tekemällä toiminnasta ilmoituksen aluehallintovirastolle. Erityisoppilaitoksilta ei siten edellytetä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamaa lupaa palvelujen järjestämiseen. Pykälän 2 momentin mukaan yksityisten sosiaalipalvelujen järjestämisestä ja siihen liittyvästä ilmoitusmenettelystä säädetään yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011). Pykälän 4 momentissa edellytetään, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja järjestävällä koulutuksen järjestäjällä on käytössään sellaiset tietojenkäsittelypalvelut, jotka mahdollistavat tehtävissä syntyvien tietojen asianmukaisen käsittelyn ja tallentamisen erillisiin ammattihenkilöiden käyttöä varten ylläpidettäviin opiskeluhuollon osarekistereihin.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 12 §:ssä säädetään niistä seikoista, joita lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä tarkoitettuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava. Suunnitelmaan on kirjattava opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhuolto- ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta, toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea, tiedot suunnitelman toteuttami-

sesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista. Lain 13 §:ssä säädetään koulutuksen järjestäjän laatimasta opiskeluhuoltosuunnitelmasta ja sen sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan suunnitelma on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kuin edellä mainittu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lain 14 §:n mukaan oppilaitoksen opiskeluhuollon toteuttamisesta vastaa monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä. Opiskeluhuoltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja.

2.2 Nykytilan arviointi

Voimassa oleva koulutusta koskeva lainsäädäntö sisältää varsin paljon yksityiskohtaista sääntelyä. Esimerkiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain 12 §:n säännös siitä, mitä tietoja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan tulee sisällyttää, on turhan yksityiskohtainen eikä se jätä mahdollisuutta tehdä suunnitelma paikallisten tarpeiden pohjalta. Lisäksi lainsäädäntöön sisältyy jonkin verran päällekkäisyyttä, kun samoista asioista säädellään toisaalta koulutusta koskevissa laeissa ja toisaalta oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä. Hyvään lainvalmisteluun kuitenkin kuuluu, että samasta asiasta säädettäisiin vain yhdessä laissa. Päällekkäinen sääntely tekee koulutusta koskevan järjestelmän ymmärtämisen vaikeammaksi ja saattaa aiheuttaa ylimääräistä ja mahdollisesti päällekkäistä ohjeistamista.

Kuraattorin kelpoisuusmääritelmää on pidetty liian kapeana ja monessa yhteydessä on tuotu esiin, että kuraattorin tehtävää on hoidettu monella muullakin koulutus pohjalla. Lisäksi viittaus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuun lakiin on vanhentunut, koska kyseinen laki on kumottu lailla 287/2016 toukokuun alusta 2016 lukien. Kelpoisuuksista säädetään nykyisin sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015). Myös tämän vuoksi kuraattorin kelpoisuutta koskeva säännös on tarpeen uudistaa.

Lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa oleva säännös määräaikaisen erottamisen päätöksenteosta on jäykkä ja byrokraattinen. Lisäksi se on usein niin hidas, ettei päätöstä määräaikaisesta erottamisesta saada tehtyä silloin kuin se olisi sekä opiskelijan itsensä että koko oppilaitosyhteisön kannalta parasta.

Lukioiden opiskelijamäärätilastojen perusteella voidaan arvioida, että vuonna 2014 aikuisten koulutukseen tarkoitetun oppimäärän mukaan muualla kuin sisäoppilaitosmuotoisessa koulutuksessa opiskeli n. 1 300 opinnottaja alle 18-vuotiaana aloittanutta opiskelijaa. Näyttää siltä, että alle 18-vuotiaana opiskelun aloittaneita oppilaita on poikkeuksellisen paljon otettu aikuisten koulutukseen tarkoitetun oppimäärän mukaiseen lukiokoulutukseen, vaikka lainsäädännön mukaan alle 18-vuotiaana opinnottaneita opiskelijoita voi ottaa koulutukseen mukaan vain erityisestä syystä. Lukiokoulutuksen alle 18-vuotiaana aloittaneiden rahoitus on noin 1,72-kertainen verrattuna yli 18-vuotiaana aloittaneisiin. Koulutuksen järjestäjän rahoitus paranee merkittävästi suhteessa kurssien määrään ottamalla alle 18-vuotiaita aikuisten koulutukseen tarkoitetun oppimäärän mukaiseen lukiokoulutukseen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Päällekkäistä sääntelyä ehdotetaan vähennettäväksi poistamalla perusopetuslaista, lukiolaista ja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetusta laista koulutuksen järjestäjän velvollisuus laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteu-

tumista. Kyseisestä velvollisuudesta säädettäisiin mainittujen koulutusmuotojen osalta vastaisuudessa vain oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Määräaikaisen erottamisen hallinnollista menettelyä ehdotetaan kevennettäväksi, siten, että lukiolaissa ja ammatillisesta peruskoulutuksessa annetussa laissa säädetyistä oppilaitoksesta erottamisesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottamisesta asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi voisi päättää rehtori, koulutuksen järjestäjän asianomaisen monijäsenisen toimielimen sijasta tai lisäksi. Tavoitteena on päätöksentekoprosessin nopeuttaminen, mikä on omiaan myös parantamaan oppilaitosturvallisuutta.

Velvollisuus huolehtia koulu- ja oppilaitosten turvallisuudesta ei vähenisi, mutta keinoista sen toteuttamiseksi ei säädettäisi jatkossa yhtä tarkasti kuin nykyisin.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kuraattorin tehtävän kelpoisuusvaatimusta lievennettäisiin. Jatkossa kelpoinen kuraattorin tehtävään olisi myös henkilö, jolla on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaalityön aineopinnot. Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia ehdotetaan kevennettäväksi myös suunnitelmien ja ryhmien osalta. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattaisiin jatkossa kuvaus siitä, miten opiskeluhoito kunnan alueella sijaitsevilla kouluissa toteutuu. Opiskeluhoitosuunnitelmaa ei enää olisi velvollisuus tarkistaa määräajassa sen jälkeen kuin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Oppilaskohtaisen opiskeluhoitoryhmän tehtävistä voisi jatkossa huolehtia myös myy tehtävään soveltuva oppilaitoskohtainen ryhmä.

Esityksessä ehdotetaan myös poistettavaksi oppilas- ja opiskelijahuoltolaista joitakin sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön kanssa olevia rinnakkaisia säännöksiä. Näillä muutoksilla ei ole vaikutusta opiskeluhoitoon toteuttamiseen.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan lukiolain 7 §:ää muutettavaksi siten, että taito- ja taideaineiden opiskelu ei olisi enää velvoittavaa niille opiskelijoille, jotka ennen 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan. Muutos liittyy lukiokoulutuksen rahoitukseen. Jatkossa rahoitus määräytyisi sen mukaan, suoritetaanko lukio-opintoja nuorille vai aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan eikä opiskelijan iällä olisi enää vaikutusta rahoitukseen. Esitys liittyy kuntien tehtävien vähentämistä koskevaan toimenpideohjelmaan.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on käytetty Tilastokeskuksen vuoden 2014 oppilaitos- ja järjestäjätason oppilaat ja opiskelijat –tiedonkeruun tietoja, Kuntatyönantajien laskelmaa opetuksen vuosiviikkotuntien kustannuksista vuodelta 2016, mikä pohjautuu Tilastokeskuksen vuoden 2014 kuntasektorin palkkatilastoihin, Kuntasektorin vuoden 2015 palkkatietoja, jotka on muutettu vuoden 2016 tasoon, Opetushallituksen 20.09.2014 tiedonkeruun opiskelijämäärätietoja, Opetushallituksen vuoden 2014 yksikköhintatietoja, Opetushallituksen vuoden 2016 valtionosuusrahoitustietoja, Opetushallituksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toteuttaman lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevan vuoden 2014 tiedonkeruun tuloksia, THL:n Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

HE 206/2016 vp

peruskouluissa 2013 –tiedonkeruun tuloksia sekä Tilastokeskuksen vuoden 2015 kuntasektorin palkkatilastoa.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi perusopetuslain 29 §:n säännös velvoitteesta laatia suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Esityksessä on arvioitu, että koska kyseessä on rinnakkaisen sääntelyn poistaminen, ja koulutuksen järjestäjä on edelleen velvoitettu kirjaamaan suunnitelma oppilas- ja opiskeluhoitolain mukaiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan, säännöksen poistamisella ei ole taloudellisia vaikutuksia koulutuksen järjestäjille.

Esityksessä ehdotetaan määräaikaisen erottamisen hallinnollista menettelyä kevennettäväksi siten, että lukiolaissa ja ammatillisesta peruskoulutuksessa annetussa laissa säädetyistä oppilaitoksesta erottamisesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi, sekä erottamisesta asuntolasta määräajaksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi voisi päättää rehtori, koulutuksen järjestäjän asianomaisen monijäsenisen toimielimen sijasta tai lisäksi. THL:n terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tiedonkeruussa 2014 selvitettiin toisen asteen oppilaitosten määräaikaisten oppilaitoksesta erottamisten ja asuntolasta erottamisten lukumääriä lukuvuonna 2013—2014. Ammatillisissa oppilaitoksissa oppilaitoksesta erottamisia oli noin 210 ja asuntolasta erottamisia 270. Lukiokoulutuksen oppilaitoksissa oppilaitoksesta erottamisia oli 2 ja asuntolasta erottamisia 6. Laskelmissa on arvioitu, että päätöksentekoprosessin nopeuttaminen vähentäisi hallinnollista työtä noin neljä tuntia erottamista kohden. Kun lukuvuoden 2013—2014 erottamisten määrät suhteutetaan kaikkien oppilaitosten lukumäärään, kustannussäästöä syntyisi ammatillisten oppilaitosten osalta arviolta 0,12 miljoonaa euroa. Koska lukiokoulutuksen oppilaitoksissa erottamisten lukumäärä jää hyvin pieneksi, esityksellä ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia lukiokoulutukseen.

Poistamalla oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:n mukainen velvoite oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitosuunnitelman tarkastamiseen vuoden kuluessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkastamisesta vähennettäisiin tarkastamisesta johtuvaa hallinnollista työtä perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen oppilaitosten osalta. Laskelmissa on arvioitu, että tarkastukseen kuluu oppilaitokselta noin 40 tuntia työaikaa yhden valtuustokauden, eli neljän vuoden aikana. Rehtorin keskimääräisellä palkkakustannuksella laskettuna kaikkien oppilaitosten osalta kokonaissäästö tarkastusvelvoitteesta luopumisella olisi neljältä vuodelta arviolta 6,2 miljoonaa euroa, eli vuosittain noin 1,55 miljoonaa euroa. Vuosittaisesta säästöstä 1,2 miljoonaa euroa kohdentuisi perusopetukseen, 0,18 miljoonaa euroa lukiokoulutukseen ja 0,12 miljoonaa euroa ammatilliseen koulutukseen.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 §:n opiskeluhoitoryhmää koskevaa säännöstä niin, että monialaisen oppilaitoskohtaisen opiskeluhoitoryhmän lisäksi opiskeluhoitoryhmänä voisi toimia myös muu oppilaitoskohtainen ryhmä. Koska säännöksen muuttamisella ei poisteta opiskeluhoitoryhmän tarvetta tai sen tehtäviä, on arvioitu että esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia koulutuksen järjestäjille.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain 7 §:ää siten, että kuraattorin kelpoisuusehtoa väljennettäisiin. Koska kelpoisuusehtona jatkossakin olisi tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaalityön aineopinnot, ei muutoksella arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Muutos voi vähentää joiltain osin rekrytointikertojen määrää, jos henkilöstöä saadaan palkattua aiempaa paremmin suoraan vakinaisiin työ- tai virkasuhteisiin.

HE 206/2016 vp

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 12 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattaisiin vain, miten kunnan alueella sijaitsevilla oppilaitoksissa opiskeluhoito toteutuu. Ehdotettu muutos keventäisi suunnitelman laatijoiden työmäärää, kun kunta voisi harkita suunnitelmaan kirjattavat asiat paikallisten tarpeiden mukaan. Lastensuojelulain 12 §:n mukaan suunnitelma hyväksytään kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Laskelmissa on arvioitu, että työaikaa säästyisi suunnitelman laatijoilta muutoksen myötä yhden työviikon verran neljän vuoden aikana. Koska lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa on usein laatimassa useita eri henkilöitä, on laskelmissa arvioituna työaikakustannuksena käytetty tuntikustannusta, joka muodostuu opiskeluhoitoryhmään kuuluvien henkilöiden arvioituista keskimääräisistä palkkakustannuksista. Kustannussäästön arvioidaan olevan neljän vuoden osalta noin 0,34 miljoonaa euroa, kun työaikaa säästyy yhden työviikon verran kunnissa. Vuosittaiseksi kustannussäästökseksi muodostuu arviolta 84 000 euroa.

Tilastoinnin mukaan vuonna 2014 lukiokoulutuksen aikuisten oppimäärän mukaisessa koulutuksessa opiskeli noin 7 700 opiskelijaa. Aikuisille tarkoitettussa koulutuksessa lukion oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia. Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana aikuisten oppimäärän mukaisena, tulee opiskella 44 kurssin lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta, jolloin heidän vähimmäiskurssimääränsä on vähintään 48 kurssia. Alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneita, aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevia opiskelijoita arvioidaan olleen vuonna 2014 noin 1 330. Arvio perustuu Tilastokeskuksen 20.9.2014 henkilötunnusperusteiseen opiskelijatiedonkeruuseen ja arvioissa on käytetty niitä aikuisten oppimäärää opiskelevia opiskelijoita, jotka ovat opintonsa aloittaessaan olleet alle 18-vuotiaita ja jotka on ilmoitettu opiskelijoiksi enintään neljänä vuotena. Opetushallituksen tiedonkeruaineiston perusteella tiedetään, että yli 18-vuotiaana opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden määrä ei merkittävästi poikkea 20.9. ja 20.1. laskentapäivinä, joten säästöarvio on tehty suoraan Tilastokeskuksen 20.9.2014 opiskelijamäärien perusteella.

Kuntatyönantajien laskelman perusteella lukio-opintojen vuosiviikkokohtaiset palkkakustannukset sivukuluineen ovat vuoden 2016 tasolla liikunnan, terveystiedon, musiikin ja kuvataiteen osalta seuraavat:

Kurssi	euroa / vuosiviikkotunti
Liikunta	2 237,63
Terveystieto	2 450,61
Kuvataide	2 573,32
Musiikki	2 573,32

Laskelmissa on oletettu, että aikuisten oppimäärän mukaisesti opiskeltavien kurssien keskimääräinen ryhmäkokoon on 7 opiskelijaa. Neljän kurssin opiskelijakohtaiseksi palkkakustannukseksi sivukuluineen tulee tällöin 1 404,98 euroa. Ryhmäkoon oletetaan olevan melko pieni,

koska alle 18-vuotiaita voi valita lainsäädännön mukaan opiskelemaan aikuisten oppimäärän mukaisesti vain hakijaan liittyvästä erityisestä syystä johtuen. Yli 18-vuotiaan opintonsa aloittaneiden aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevilla kyseiset kurssit eivät ole pakollisia, eikä koulutuksen järjestäjän tarvitse tuntijaon mukaan niitä järjestää. Kustannussäästö arvioidaan olevan 1 330 opiskelijan osalta vuosittain noin 0,62 miljoonaa euroa, kun oletetaan yhden opiskelijan suorittavan kyseiset kurssit kolmen vuoden aikana. Laskelmassa on huomioitu vain kurssin suorat palkkakustannukset sivukuluineen. Säästöjä voi syntyä myös tarvike-, palvelu- ja tilakustannuksista.

Sisäoppilaitoksessa opiskelevat opiskelijat saavat nuorten lukiokoulutuksen yksikköhinnan mukaista rahoitusta riippumatta siitä, minkä ikäisenä ovat opintonsa aloittaneet ja opiskelevatko nuorten vai aikuisten oppimäärän mukaisesti. Sisäoppilaitosmuotoisesti järjestettävään lukiokoulutukseen kohdistuva kustannussäästö 4 kurssin osalta on arviolta 0,07 miljoonaa euroa. Koska säästön vaikutus sisäoppilaitosmuotoisen lukiokoulutuksen yksikköhintaan olisi vain noin yksi prosentti, nykyistä yksikköhintaa ei kannata muuttaa, sillä uudet erilliset yksikköhinnat monimutkaistavat rahoitusjärjestelmää ja aiheuttavat lisätyövaiheita, jolloin taloudellinen hyöty jää pieneksi. Näin ollen kokonaissäästö ilman sisäoppilaitosopiskelijoita on 0,553 miljoonaa euroa.

Oppimäärän muutoksella on myös vaikutuksia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa säädetyn yksikköhinnan laskemiseen. Nykyisen rahoituksen suuruuteen vaikuttaa se, ovatko opiskelijat alle vai yli 18-vuotiaita aloittaessaan lukiokoulutuksen. Yli 18-vuotiaana aloittaneiden yksikköhinta on 58 prosenttia alle 18-vuotiaana aloittaneiden yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa opiskelevia. Aineopetuksena suoritettavat kurssit muunnetaan laskennalliseksi opiskelijoiksi ja otetaan huomioon yli 18-vuotiaana aloittaneiden määrässä, jolloin käytännössä aineopetuksen yksikköhinta on 58 prosenttia alle 18-vuotiaana aloittaneiden yksikköhinnasta. Nykyinen rahoitus ei huomioi sitä, että tosiasiasa koulutuksen järjestäjien kustannuksiin vaikuttaa iän sijasta enemmän se, opiskellaanko nuorten vai aikuisten oppimäärää. Lukiokoulutuksessa 66 prosenttia valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista syntyy opetuksen palkkauskuluista. Jatkossa yksikköhinta ei perustuisi opintojen aloittamisikään, vaan siihen, opiskellaanko nuorten vai aikuisten oppimäärän mukaisesti. Seuraavassa on kuvattu opetuksen määrän eroja nuorten ja aikuisten oppimäärässä.

Opetuksen määrä nuorten ja aikuisten oppimäärässä tällä hetkellä

	Nuorten oppimäärä	Aikuisten oppimäärä
Kursseja vähintään	75 kurssia	44 (48 alle 18-vuotiaana aloittaneille)
Opetusta keskimäärin/ kurssi	38 tuntia	28 tuntia
Lähiopetus /oppitunti	vähintään 45 min	vähintään 40 min

Muussa kuin sisäoppilaitoksessa opiskelevien aikuisten oppimäärää suorittavien yksikköhinta olisi jatkossa sama alle ja yli 18-vuotiaana opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden osalta ja aineopetuksen osalta. Laskelmassa on arvioitu, että vuoden 2014 valtionosuusrahoituksen perusteena olleiden alle 18-vuotiaana lukiokoulutuksen aloittaneiden, aikuisten oppimäärää suorittavien lukumäärä oli noin 1 180 opiskelijaa, kun sisäoppilaitoksissa opiskelevia ei huomioida.

HE 206/2016 vp

Aikuisten oppimäärän nykyinen oppilasmäärä Tilastokeskuksen 20.9.2014 aineiston mukaan ja siitä laskettu laskennallinen kokonaisrahoitustaso

	Kokonaisrahoitustaso	Opiskelijamäärä
Yli 18-vuotiaana aloittaneet	23,1 miljoonaa euroa	6 900
Alle 18-vuotiaana aloittaneet	8,2 miljoonaa euroa	1 330
YHTEENSA	31,2 miljoonaa euroa	8 230

Taulukossa on käytetty Tilastokeskuksen 20.9.2014 opiskelijamääriä. Aineopiskelun laskennalliset opiskelijamäärät lukuvuodelta 2013—2014 on otettu Opetushallituksen tiedonkeruun tiedoista. Kokonaisrahoitustaso on saatu kertomalla opiskelijamäärä vuoden 2016 yksikköhinoilla. Taulukossa mainitut opiskelijamäärät sisältävät ne opiskelijat, jotka ovat olleet enintään neljättä kertaa läsnä 20.9.2014 tilastoinnissa, sillä rahoitusta maksetaan enintään 4 vuoden ajan.

Mikäli säästö tehtäisiin alentamalla aikuisten oppimäärää suorittavien yksikköhintaa 100 prosentista 58 prosenttiin alle 18-vuotiaana aloittaneiden osalta, aikuisten yksikköhinta alenisi aivan liikaa, sillä vähimmäiskurssimäärä muuttuu 48 kurssista 44 kurssiin eli kurssimäärä alenee noin 8 prosenttia. Tämän takia esitetään aikuisten oppimäärän kokonaisrahoituksen pienentämistä vain siltä osin kuin säästöjä arvioidaan syntyvän 4 kurssin palkkauskustannusten osalta. Tästä syystä aikuisten oppimäärän rahoituksen taso esitetään muodostettavaksi siten, että nykyistä aikuisten oppimäärän kokonaisrahoitusta lasketaan 0,55 miljoonalla eurolla ja näin muodostetaan uusi aikuisten oppimäärän mukainen yksikköhinta. Jos nykyistä rahoitusta pudotetaan 0,55 miljoonalla eurolla, uusi rahoitus on 30,7 miljoonaa euroa. Kun tämä jaetaan 8 230 opiskelijalla, saadaan yhden opiskelijan uudeksi yksikköhinnaksi 3 731 euroa. Tällä hetkellä yli 18-vuotiaiden yksikköhinta on 3 349 euroa eli uusi aikuisten oppimäärän rahoitustaso olisi noin 11 % korkeampi kuin nykyinen yli 18-vuotiaiden rahoitustaso, mutta vastaavasti huomattavasti matalampi kuin alle 18-vuotiaana aikuisten oppimäärän opiskelun aloittaneen opiskelijan rahoitustaso. Koska nykyinen yli 18-vuotiaiden rahoitus on 58 prosenttia keskimääräisestä yksikköhinnasta, uusi aikuisten oppimäärän yksikköhinta olisi 65 prosenttia keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Yksikköhintoja laskettaessa myös lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijoiden kohdalla sovelletaan muun lukiokoulutuksen tapaan samaa pykälää siitä, että yksikköhinta on 58 prosenttia 18-vuotiaana aloittaneiden osalta. Kun jatkossa aikuisten koulutukseen tarkoitettun opetussuunnitelman mukaan opiskelevilla rahoitus olisi 65 prosenttia keskimääräisestä yksikköhinnasta, tämä koskisi myös lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikuisille suunnattua opetusta. Aikuisille tarkoitettun opetuksen rahoituksen tason korottaminen on perusteltua, sillä kurssien määrä on kaikille sama lukioon valmistavassa koulutuksessa, vaikka opetuksen kesto eroaakin toisistaan ollen nuorilla keskimäärin 38 tuntia kurssia kohden ja aikuisilla keskimäärin 28 tuntia kurssia kohden.

Yksittäisen koulutuksen järjestäjän uusi rahoitus aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevista eroaa nykyisestä sen mukaan, kuinka paljon koulutuksen järjestäjällä on alle ja yli 18-vuotiaana aloittaneita opiskelijoita. Rahoituksen muutos tulisi voimaan 1.1.2018 alkaen, kun taas lukiolain muutos tulee voimaan 1.8.2017 uusien opiskelijoiden osalta. Koska todelliset kustannukset alenevat vaiheittain uusien opiskelijoiden myötä, kokonaisrahoitusta pienennetään vaiheittain siten, että vuonna 2018 säästö on 261 000 euroa, vuonna 2019 säästö kasvaa

446 000 euroon ja vuodesta 2020 alkaen kokonaissäästö kertyy täysimääräisesti ollen 553 000 euroa. Kokonaissäästöstä noin 321 000 euroa on kuntarahoitusosuutta ja 232 000 euroa valtion rahoitusosuutta.

Niillä koulutuksen järjestäjillä, joiden lukiokoulutuksen (nuoret ja aikuiset) kokonaisrahoitus-taso laskee yli 5 prosenttia nykyisestä rahoitustasosta muutoksen johdosta, koulutuksen järjes-täjien haettavaksi varataan harkinnanvaraista rahoitusta siten, että vuonna 2018 enimmäis-kompensaatio on 67 prosenttia rahoituksen alenemisesta ja vuonna 2019 33 prosenttia rahoit-uksen alenemisesta.

Kokonaisuudessaan esityksen arvioidut kustannussäästöt ovat yhteensä noin 2,3 miljoonaa eu-roa. Kustannussäästöjen summat ovat tarkentuneet kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähen-tämisen toimenpideohjelman laatimisen jälkeen, mistä johtuen osa säästösummista poikkeaa ohjelmassa esitetyistä säästöistä. Kustannussäästöistä perusopetukseen kohdistuu noin 1,34 miljoonaa euroa, lukiokoulutukseen noin 0,73 miljoonaa euroa ja ammatilliseen koulutukseen 0,24 miljoonaa euroa. Kustannussäästöistä arviolta 1,56 miljoonaa euroa kohdistuu suoraan kunnille. Valtiolle kustannussäästöjä syntyy 0,74 miljoonaa euroa. Momentin 29.10.30 (Valti-onosuus ja –avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin) säästö vuodelle 2017 on 0,074 miljoonaa euroa, vuonna 2018 säästö kasvaa 0,184 miljoonaa euroon, vuonna 2019 säästö on 0,261 miljoonaa euroa ja vuodesta 2020 alkaen 0,306 miljoonaa euroa. Momentin 28.90.30 (Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen) säästö on vuodesta 2017 al-kaen 0,34 miljoonaa euroa ja momentin 29.20.30 (Valtionosuus ja –avustus ammatillisen kou-lutuksen käyttökustannuksiin) säästö on 0,1 miljoonaa euroa vuodesta 2017 alkaen. Vuoden 2017 säästöt otetaan huomioon vuoden 2017 täydentävässä talousarvioesityksessä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä on jonkin verran vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Opetushallituksen tulee uudistaa aikuisten lukiokoulutuksen perusteet 2015 asiakirja alle 18-vuotiaana aloittaneita opiskelijoita koskevien tämän esityksen myötä poistuvien erityissäännösten osalta tai antaa asiaa koskeva täydentävä määräys.

Esitys tulee vähentämään taide- ja taitoaineiden, joihin kuuluvat liikunta, musiikki ja kuvatai-de sekä terveystieto, opetusta alle 18-vuotiaana aikuisille tarkoitettun lukiokoulutuksen oppi-määrän aloittaneiden osalta. Koulutuksen järjestäjät voivat tarjota kyseisiä oppiaineita valin-naisina kursseina.

Laajentamalla kuraattorin kelpoisuusvaatimusta voidaan kuraattoreiden saatavuutta parantaa ja siten turvata, että kuraattoripalvelut ovat kaikkien koulujen ja oppilaitosten käytössä. Esi-tyksen voidaan olettaa helpottavan soveltuvan koulutuksen ja osaamisen omaavien kuraatto-reiden rekrytointia.

Kokonaisuudessaan esitys vähentää hallinnollista työtä sekä kuntien hallinnossa että koulutuk-sen järjestäjien kohdalla. Esitys jättää sekä kunnille että koulutuksen järjestäjille aiempaa enemmän liikkumavapautta ja mahdollisuuksia suunnitella ja järjestää opetusta ja opiskelu-huoltoa joustavammin paikallisten tarpeiden ja tilanteiden mukaisesti.

4.3 Vaikutukset lapsiin ja lapsiperheisiin

Esitystä on arvioitava myös lasten ja lapsiperheiden kannalta. Lukiolain 7 §:n muutoksen jälkeen taito- ja taideaineet sekä terveystieto olisivat vapaaehtoisia aineita niille opiskelijoille, jotka suorittavat lukiokoulutusta aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan. Pakollisella terveystiedon kurssilla on opetussuunnitelman mukaan syvennetty perusopetuksen aikana opittua terveysosaamista ja ymmärrystä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi kurssin tavoitteena on ollut oppia tunnistamaan ja arvioimaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, lähiyhteisöissä ja ympäristöissä sekä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Mainittuja oppiaineita on opiskeltu laajemmin perusopetuksessa ja lukiossa niitä on pakollisina tullut opiskella vain yhden kurssin verran. Terveystiedon sekä taide- ja taitoaineiden yhden kurssin laajuisten oppimäärien poistamisen pakollisista kursseista ei kokonaisuudessaan arvioida aiheuttavan haittaa alle 18-vuotiaina aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa aloittaneiden kouluviihtyvyydelle ja edellytyksille huolehtia hyvinvoinnistaan. Koulutuksen järjestäjien voidaan arvioida tarjoavan opetusta vastaisuudessa valinnaisina kursseina.

Lukiolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muutokset saattavat vähentää alle 18-vuotiaiden ottamista aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen. Esityksen yhteydessä ei ole tarkoitus muuttaa opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa annettua opetusministeriön asetusta, vaan aikuisten lukiokoulutukseen voitaisiin edelleen valita alle 18-vuotiaita hakijoita ainoastaan hakijaan liittyvästä erityisestä syystä. Erityisten syiden painavuuteen oppilaaksi otossa tulee kiinnittää lukioissa tarkasti huomiota. Tavoitteena on, että alle 18-vuotiaat pääsääntöisesti suorittaisivat lukio-opintoja nuorille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti.

Voimassa olevassa laissa kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on vähintään sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 6 §:n mukainen kelpoisuus eli sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (sosionomi). Nykyistä kelpoisuussäännöstä on arvosteltu liian kapea-alaiseksi ja käytännössä kuraattorin tehtävissä on toiminut myös muun koulutuksen omaavia henkilöitä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuraattorin kelpoisuusvaatimuksia siten, että kelpoinen kuraattorin tehtävään olisi myös henkilö, jolla on tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaalityön aineopinnot. Vastaavan kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena olisi edelleen sosiaalityöntekijän kelpoisuus.

Hallituksen tavoitteena on joustavoittaa kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla ja hallituksen näkemyksen mukaan kuntien henkilöstön yksityiskohtaisista ja kapea-alaisista kelpoisuusvaatimuksista tulisi luopua. Julkisen vallan käyttöön kuuluvien tehtävien kelpoisuusehdot säädettäisiin kuitenkin edelleen lainsäädännössä, mutta muilta osin lainsäädäntötasoisista koulutusvaatimuksista luovuttaisiin ilman erityisen painavia perusteita. Kelpoisuusehtoja on tavoitteena uudistaa niin, että korkea-asteen koulutusta vaativissa asiantuntijatehtävissä kelpoisuusehto olisi pääsääntöisesti korkeakoulututkinto.

Kouluissa ja oppilaitoksissa on lapsia ja nuoria, joilla on moninaisia hyvinvoinnin ja oppimisen ongelmia ja myös perhetilanteet saattavat olla haastavia. Siksi kouluissa ja oppilaitoksissa tarvitaan ammattitaitoisia kuraattoreita. Vaikka esityksellä laajennetaan kuraattorin kelpoisuusvaatimuksia, esityksen tarkoituksena on huolehtia soveltuvan koulutuksen ja osaamisen

omaavien kuraattoreiden saatavuudesta. Kun kelpoisuusehtoja joustavoitetaan, voidaan kuraattoreiden saatavuutta parantaa ja siten turvata, että tärkeät kuraattoripalvelut ovat kaikkien koulujen ja oppilaitosten käytössä. Lapsille, nuorille ja perheille on tärkeää, että ammattitaitoisen kuraattorin apua saa nopeasti ja helposti ja mahdollisimman läheltä.

Vastaavan kuraattorin kelpoisuusvaatimuksia ei esitetä muutettavaksi, koska vastaava kuraattori joutuu työssään kohtaamaan usein vaikeasti oireilevia tai vaikeissa olosuhteissa eläviä lapsia ja nuoria. Yhteistyö lastensuojelun ja muidenkin lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja niitä koskevista palveluista vastaavien tahojen kanssa on keskeistä. Sen vuoksi on tärkeää, että vastaavana kuraattorina toimii sosiaalityöntekijänkelpoisuuden omaava henkilö, joka tuntee lasten ja nuorten hyvinvoinnin palvelut ja tukijärjestelmät laaja-alaisesti.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Valtiovarainministeriö asetti hankkeen ja valmisteluryhmän kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämisen toimenpideohjelman valmistelua ja toimeenpanon koordinoitua varten. Hankkeen toimikausi päättyi maaliskuun lopussa 2016. Hallituksen esitys perustuu kyseiseen toimenpideohjelmaan.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esitysluonnos lähetettiin lausunnonlehdelle 41 taholle syyskuun 13 päivänä 2016. Lisäksi hallituksen esitysluonnos laitettiin opetus- ja kulttuuriministeriön internet-sivuille, jotta kaikilla oli halutessaan mahdollisuus antaa lausuntonsa.

Lausuntoja saatiin yhteensä 44 seuraavilta tahoilta: sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Lapin aluehallintovirasto, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto; ruotsinkielinen opetustoimen palveluyksikkö, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, lapsiasiavaltuutetun toimisto, Opetushallitus, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, tietosuojavaltuutetun toimisto, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Kiteen kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Mustasaaren kunta, Närpiön kaupunki, Oulun kaupunki, Rovaniemen kaupunki, Tampereen kaupunki, Turun kaupunki, Vöyrin kunta, Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur samkommun, Akava ry, Iltakoulujen liitto IKLO ry, Koulukuraattorit ry, Lastensuojelun Keskusliitto, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Pro Lukio ry, Sivistystyöntekijät ry, Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Lukiolaisten Liitto, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry, Suomen Psykologiliitto, Suomen Rehtorit ry, Suomen sosiaalipsykologit ry, Suomen Vanhempainliitto, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry, Yksityiskoulujen Liitto ry, Sosiaalialan AMK-verkosto, Suomen yliopistojen sosiaalipsykologian professorit.

Lausunnoissa pidettiin esitettyjä lakimuutoksia suurelta osin kannatettavina ja perusteltuina. Toimenpiteitä kuntatalouden tilan parantamiseksi sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien oman harkintavallan laajentamista pidettiin tärkeinä tavoitteina. Lausunnoissa korostettiin että norminpurkua on edelleen syytä jatkaa ja arvioida koulutuksen järjestäjien velvoitteita kriittisesti sekä tuotiin esiin tähän liittyviä ehdotuksia. Samalla korostettiin etenkin oppilas- ja opis-

kelijahuollon palvelujen saatavuuden ja laadun turvaamista sekä lainsäädännön muutosten ja kustannussäästöjen toteutumisen seuraamista. Lausunnoissa tuotiin esiin, että arvioitujen kustannussäästöjen tosiasiallista toteutumista on etukäteen vaikea arvioida.

Oppilas- ja opiskelijahuollon osalta lausunnoissa korostettiin erityisesti monialaisuutta sekä opiskeluhuollon asiantuntemuksen ja yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön merkitystä. Huolena kuraattorin kelpoisuusvaatimusten keventämisessä nähtiin se, miten palveluissa turvataan jatkossa riittävä sosiaalialan asiantuntemus. Useat lausunnonantajat katsoivat, että säännös väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän vastaisen suunnitelman laatimisvelvoitteesta tulisi säilyttää koulutuslaeissa ja poistaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaista.

Osa lausunnonantajista katsoi, ettei rehtorin toimivaltaa kurinpitoasioissa tulisi laajentaa, osa puolestaan toivoi toimivallan laajentamista myös perusopetuksessa. Lausunnoissa korostettiin aikuisten lukiokoulutuksen merkitystä syrjäytymisen ehkäisyssä. Useat lausunnonantajat katsoivat, että lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa rahoituksen tulisi olla samansuuruinen nuorille ja aikuisille suunnattavassa opetuksessa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta (HE 177/2016 vp), jossa ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 24 §:n 1 momenttia. Tässä ja mainitussa esityksessä esitetyt muutokset tulee sovittaa yhteen esityksiä käsiteltäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Perusopetuslaki

29 §. *Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.* Pykälä turvaa perusopetukseen osallistuvalla oikeuden turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämän turvaamiseksi pykälän 3 momentin mukaan opetuksen järjestäjä on velvollinen laatimaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Samasta suunnitelmasta säädetään myös oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 13 §:ssä. Mainitun lainkohdan mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuoltosuunnitelma, johon on kirjattava muun ohella suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on riittävää, että tätä asiaa koskevasta suunnitelmasta säädetään jatkossa vain oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Rinnakkainen sääntely samasta asiasta on turhaa ja sen vuoksi suunnitelmaa koskeva säännös ehdotetaan poistettavaksi perusopetuslaista (628/1998).

1.2 Lukiolaki

7 §. *Opetuksen laajuus ja sisältö.* Pykälän 2 momentissa säädetään lukion oppimäärän sisällöstä ja laajuudesta. Lukiolaissa (629/1998) tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen (942/2014) 9 §:n mukaan nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijakoon kuuluu yhteensä vähintään 75 kurssia. Saman asetuksen 10 §:n mukaan aikuisille annettavan lukiokoulutuksen tuntijakoon kuuluu vähintään 44 kurssia. Voimassa olevassa laissa todetaan, että taito- ja taideaineet sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ne nuoret, jotka suorittavat lukio-opintoja aikuisille tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisesti ja jotka ovat aloittaneet lukio-opinnot ennen 18 vuoden ikää, joutuvat suorittamaan pakollisten 44 kurssin lisäksi yhden kurssin liikuntaa, yhden kurssin terveystietoa ja kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yhden kurssin sekä musiikkia että kuvataidetta.

Lukiokoulutuksen rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 24 §:ssä. Lukion yksikköhinnat lasketaan erikseen niiden osalta, jotka ovat aloittaneet opinnot alle 18-vuotiaana ja niiden osalta, jotka ovat aloittaneet opinnot 18 vuotta täytettyään. Niiden opiskelijoiden, jotka ovat aloittaneet opinnot 18 vuotta täytettyään, yksikköhintoja laskettaessa huomioidaan edellä mainitun lain 24 §:n 1 momentin mukaan 58 prosenttia opiskelijoiden määrästä. Saman pykälän 7 momentin mukaan näiden opiskelijoiden yksikköhinta on 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Alle 18 -vuotiaana opinnot aloittaneiden rahoitus on siten merkittävästi parempi.

Lukiokoulutuksen rahoitus määräytyy siten sen mukaan, minkä ikäinen opiskelija on opinnot aloittaessaan. Alle 18-vuotiaana aikuisille säädetyn oppimäärän mukaisesti opinnot aloittaneen opiskelijan yksikköhinta on sama kuin nuorille säädetyn oppimäärän mukaan opiskelevan opiskelijan yksikköhinta, vaikka alle 18-vuotiaana opinnot aloittanut joutuu tekemään vain neljä ylimääräistä taito- ja taideaineiden kurssia. Tätä ei aina voi pitää tarkoituksenmukaisena, vaan tarkoituksenmukaisempaa olisi kohdentaa rahoitus sen mukaisesti, suoritetaanko lukio-

opintoja nuorille vai aikuisille säädetyn oppimäärän mukaan riippumatta opiskelijan iästä. Sen vuoksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että taito- ja taideaineet sekä terveystieto olisivat vapaaehtoisia kaikille niille opiskelijoille, jotka suorittavat lukiokoulutusta aikuisille säädetyn oppimäärän mukaan. Muutoksen ei oleteta merkittävästi vaikuttavan oppilaitosten toimintaan, koska esimerkiksi terveystiedon opiskelu on nykyisinkin suosittua.

Tähän liittyen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 24 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että yli 18-vuotiaana opinnot aloittaneiden rahoitusta parannettaisiin. Jatkossa pykälän 1 momentin mukaan yksikköhintoja laskettaessa niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa tai lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, painotettaisiin kertoimella 0,65 lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa kolutusta saavia opiskelijoita. Saman lain 24 §:n 7 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa tai lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelevan opiskelijan yksikköhinta olisi nykyisen 58 prosentin sijaan 65 prosenttia opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita.

21 §. *Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.* Pykälä turvaa lukiokoulutukseen osallistuvalla oikeuden turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämän turvaamiseksi pykälän 3 momentin mukaan opetuksen järjestäjä on velvollinen laatimaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Samasta suunnitelmasta säädetään myös oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:ssä. Mainitun lainkohdan mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuoltosuunnitelma, johon on kirjattava muun ohella suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on riittävää, että tätä asiaa koskevasta suunnitelmasta säädetään jatkossa vain oppilas- ja opiskelijahuoltoaisissa. Rinnakkainen sääntely samasta asiasta on turhaa ja sen vuoksi suunnitelmaa koskeva säännös voidaan poistaa lukiolaista.

26 a §. *Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano.* Pykälän 5 momentin mukaan oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta ja opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin. Kirjallisen varoituksen antamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää myös oppilaitoksen rehtori. Menettelyä on pidetty hitaana ja byrokraattisena eikä se kaikissa tilanteissa anna mahdollisuutta reagoida riittävän nopeasti. Sen vuoksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että määräaikaisesta oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta tai kirjallisen varoituksen antamisesta päättäisi koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin tai koulutuksen järjestäjän niin päättäessä rehtori. Säännös antaisi koulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden johtosäännössään siirtää päätöksentekovallan rehtorille. Tämä mahdollistaisi nykyistä joustavammat toimintakäytännöt. Opiskelijan oikeusturva toteutuisi edelleen riittävällä tavalla muutoksenhakumahdollisuuden kautta. Lukiolain 34 a §:n nojalla opiskelijalla on oikeus tehdä määräaikaisesta erottamisesta tai hänelle annetusta varoituksesta valitus hallinto-oikeuteen.

1.3 Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta

28 §. *Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.* Pykälässä säädetään opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämän turvaamiseksi pykälän 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä on velvollinen laatimaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Koulutuksen järjestäjän tulee toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Samasta suunnitelmasta

telmasta säädetään myös oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 §:ssä. Mainitun lainkohdan mukaan koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhoitosuunnitelma, johon on kirjattava muun ohella suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on riittävää, että tätä asiaa koskevasta suunnitelmasta säädetään jatkossa vain oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Rinnakkainen sääntely samasta asiasta ei ole tarkoituksenmukaista, minkä vuoksi suunnitelmaa koskeva säännös voidaan poistaa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetusta laista.

35 a §. *Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasiassa.* Pykälän 1 momentissa säädetään päätöksenteosta opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista sekä kurinpitoa koskevissa asioissa. Voimassa olevan säännöksen mukaan opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Määräaikaiseen erottamiseen ja asuntolasta erottamiseen liittyvää menettelyä on pidetty hitaana ja byrokraattisena eikä se kaikissa tilanteissa anna mahdollisuutta reagoida riittävän nopeasti. Sen vuoksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että määräaikaisesta oppilaitoksesta erottamisesta tai asuntolasta erottamisesta voisi päättää monijäsenisen toimielimen ohella myös oppilaitoksen rehtori. Tarkoituksena on keventää määräaikaisen erottamisen ja asuntolasta erottamisen hallinnollista menettelyä, joten muutos mahdollistaisi nykyistä joustavammat toimintakäytännöt. Opiskelijan oikeusturva toteutuisi edelleen riittävällä tavalla muutoksenhakumahdollisuuden kautta. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 44 a §:n mukaan opiskelijalla on oikeus hakea muutosta mainitussa laissa tarkoitettuun koulutuksen järjestäjän päätökseen, joka koskee muun muassa opiskelijalle annettavaa kirjallista varoitusta, opiskelijan määräaikaista erottamista sekä asuntolasta erottamista valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Muilta osin pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa säännöstä.

Ehdotettu muutos koskisi viittaussäännösten perusteella myös ammatillista aikuiskoulutusta, sillä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 11 §:n mukaan siinä tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia 35 a §:n säännöksiä menettelystä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa.

1.4 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki

7 §. *Opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi kuraattorin kelpoisuuden osalta. Voimassa olevassa laissa kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on vähintään sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 6 §:n mukainen kelpoisuus eli sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto (sosionomi).

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n mukaan kunnallisina sosiaalipalveluina on huolehdittava muun ohella opiskeluhoillon järjestämisestä sen mukaan kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetään. Kuraattoripalvelu on siten sosiaalipalvelu. Sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annettu laki kumottiin 1 päivänä toukokuuta 2016 lukien. Tätä koskevan kumoamislain (287/2016) 2 §:ssä todetaan, että jos muussa lainsäädännössä viitataan jo kumottuun sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annettuun lakiin, on sen sijasta sovellettava sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettua lakia. Koska kuraattoripalvelu

on sosiaalipalvelu, säädetään kuraattorin kelpoisuudesta siten tällä hetkellä käytännössä uuden sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 8 §:ssä. Sen mukaan Sosiaali- ja terveystieteiden valvontavirasto myöntää hakemuksesta oikeuden harjoittaa sosionomin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä henkilölle, joka on suorittanut sosiaalialalle soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa. Kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on siten edelleen sosionomin tutkinto.

Kuraattorin kelpoisuussäännöstä on arvosteltu liian kapea-alaiseksi. Käytännössä kuraattorin työtä on tehty myös monella muullakin kuin sosiaalihuollon ammattihenkilön koulutus pohjalta. Ennen oppilas- ja opiskelijahuoltolain säätämistä kuraattorin tehtävään kelpoinen oli sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 11 §:n mukaan henkilö, jolla oli tehtävään soveltuva koulutus.

Hallitus on sitoutunut päivittämään kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla. Hallitusohjelman mukaan kelpoisuusehtoja joustavoitetaan muun muassa tosiasialliseen osaamiseen ja soveltavuuteen perustuen. Tavoitteena on, että kuntien henkilöstön yksityiskohtaisista ja kapea-alaisista kelpoisuusvaatimuksista tulisi luopua. Julkisen vallan käyttöön kuuluvien tehtävien kelpoisuusehdot säädettäisiin lainsäädännössä, mutta muilta osin lainsäädäntötasoisista koulutusvaatimuksista luovuttaisiin ilman erityisen painavia perusteita. Kelpoisuusehtoja on tavoitteena uudistaa niin, että korkea-asteen koulutusta vaativissa asiantuntijatehtävissä kelpoisuusehto olisi pääsääntöisesti korkeakoulututkinto.

Kouluissa ja oppilaitoksissa tarvitaan vahvaa osaamista ja ammattitaitoista kuraattoria, jolloin kelpoisuudesta ja kelpoisuuden edellyttämän koulutuksen tasosta tulee jatkossakin säätää lailla.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja kuraattorin kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan väljennettäväksi. Jatkossa kuraattorin tehtäviin riittäisi paitsi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettu, sosiaalialalle soveltuva ammattikorkeakoulututkinto (sosionomi), myös muu tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaalityön aineopinnot. Ennen oppilas- ja opiskelijahuoltolain voimaan tuloa kuraattorin tehtävissä toimi esimerkiksi sosiaalieteilijöitä, kuten sosiaalipsykologeja, sosiologeja sekä kehityspsykologeja (tutkintona valtiotieteen maisteri tai yhteiskuntatieteen maisteri) sekä kasvatustieteilijöitä (tutkintona kasvatustieteen maisteri). Esimerkiksi nämä koulutukset voisivat jatkossakin olla kuraattorin tehtäviin soveltuvia edellyttäen, että opintoihin sisältyy tai niiden lisäksi on suoritettu sosiaalityön aineopinnot. Viime kädessä työnantaja arvioi työntekijän koulutuksen soveltavuuden tehtävään.

Vastaavan kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena olisi edelleen sosiaalityöntekijän kelpoisuus. Voimassa olevassa laissa viitataan vastaavan kuraattorin kelpoisuuden osalta sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 3 §:ään, jossa säädetään sosiaalityöntekijän kelpoisuudesta. Koska, kuten edellä on jo todettu, sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annettu laki on kumottu ja sosiaalityöntekijän kelpoisuudesta säädetään nykyisin sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä, on tarpeen tarkistaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain 7 §:n sanamuotoa myös tältä osin. Sisällöllisesti vastaavan kuraattorin kelpoisuusvaatimus ei muuttuisi.

Vastaava kuraattori joutuu työssään kohtaamaan usein vaikeasti oireilevia nuoria tai vaikeissa olosuhteissa eläviä lapsia. Yhteistyö kunnan lastensuojelun ja muidenkin lasten ja nuorten hy-

vinvoinnista ja niitä koskevista palveluista vastaavien tahojen kanssa on keskeistä. Sen vuoksi on tärkeää, että vastaavana kuraattorina toimii henkilö, joka tuntee kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin palvelut laajemmin koko kunnan tasolla. Tämän vuoksi vastaavan kuraattorin kelpoisuus ehdotetaan säilytettäväksi nykyisellään.

8 §. *Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto.* Pykälän 2 momentissa säädetään koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen tehtävistä ja tavoitteista. Tavoitteena on muun ohella edistää ja seurata oppilaitosyhteisön hyvinvointia, edistää ja seurata opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä sekä tunnistaa opiskelijoiden varhaisen tuen tarpeet. Lisäksi kouluterveydenhuollossa tuetaan vanhempien ja huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä. Tehtävät ja tavoitteet ovat käytännössä samansisältöiset kuin mitä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 ja 17 §:ssä. Lainsäädäntöä voitaisiin yksinkertaistaa purkamalla päällekkäistä sääntelyä. Sen vuoksi 8 §:n 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi oppilas- ja opiskelijahuoltolaista.

10 §. *Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa.* Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 10 §:ssä säädetään opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävistä sosiaali- ja terveyspalveluista erityisoppilaitoksissa. Nämä palvelut eivät ole opiskelijoiden kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tueksi järjestettäviä opiskeluhuollon palveluja, vaan muita nimenomaan opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettäviä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Näiden palvelujen järjestämistä säädellään yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011).

Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 10 §:n 1 momentissa niin kutsuttujen erityiskoulujen ja oppilaitosten ylläpitäjille annetaan mahdollisuus järjestää koulun oppilaille terveydenhuollon palveluja tekemällä tästä ilmoitus aluehallintovirastolle. Näiltä kouluilta ja oppilaitoksilta ei siten edellytetä yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain edellyttämää lupaa. Pykälän 2 momentissa todetaan, että yksityisten sosiaalipalvelujen järjestämisestä ja siihen liittyvästä ilmoitusmenettelystä säädetään yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011). Pykälän 4 momentissa todetaan, että koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja opiskeluhuollon tehtäviä hoitavien käytössä on sellaiset tietojenkäsittelypalvelut, jotka mahdollistavat tehtävissä syntyvien tietojen asianmukaisen käsittelyn ja tallentamisen erillisiin ammattihenkilöiden käyttöä varten ylläpidettäviin opiskeluhuollon osarekistereihin.

Pykälään ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 2 ja 4 momentti kumottaisiin. 2 momentissa vain viitataan yksityisistä sosiaalipalveluista annettuun lakiin. Tätä lakia on aina noudatettava myös niissä tapauksissa, että erityiskoulut tai oppilaitokset järjestäisivät oppilailleen sosiaalihuollon palveluja. Momentti on lähinnä informatiivinen ja sen vuoksi se voitaisiin poistaa laista. Myös pykälän 4 momentti on sisällöltään informatiivinen. Sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käsittelystä säädetään asianomaisissa sosiaali- ja terveydenhuollon erityislaeissa eikä nyt käsiteltävässä 4 momentissa ole mitään uutta tai täydentävää.

Koska pykälän neljästä momentista kaksi ehdotetaan poistettavaksi, ehdotetaan säädösteknisistä syistä koko pykälä kirjoitettavaksi uudelleen. Jäljelle jäävät voimassa olevan lain 1 ja 3 momentti jäisivät lakiin 1 ja 2 momentiksi sanamuodoltaan täysin entisensisältöisinä.

12 §. *Opiskeluhoolto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa.* Lain 12 §:ssä säädetään niistä tiedoista, joita lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä tarkoitettuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava. Pykälän mukaan kirjattavia tietoja ovat muun ohella opiskeluhoillon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoillon palveluista, toimet joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoiltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea sekä tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhoillon laadun arvioinnista.

Säännöksen sisältöä on pidetty raskaana ja osana kuntien tehtävien karsintaa pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan kirjattaisiin vain, miten kunnan alueella sijaitsevista oppilaitoksissa opiskeluhoitto toteutuu. Muotoilu on kevyempi ja jättää suunnitelman laatijalle eli kunnalle enemmän liikkumavaraa sen suhteen, mikä suunnitelmaan on tarpeen kirjoittaa. Kunta voi myös harkita paremmin paikallisten tarpeiden ja tilanteiden mukaan sen, mitä suunnitelmaan kirjataan.

13 §. *Opiskeluhoiltosuunnitelma.* Lain 13 §:ssä säädetään koulutuksen järjestäjän laatimasta opiskeluhoiltosuunnitelmasta ja sen sisällöstä. Pykälän 1 momentin mukaan suunnitelma on tarkistettava vuoden kuluttua siitä, kun 12 §:ssä tarkoitettu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että vaatimus suunnitelman tarkistamisesta vuoden kuluttua siitä kun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu, poistettaisiin. Vaatimus määräajassa tehtävästä suunnitelman tarkistamisesta ehdotetaan poistettavaksi. Koulutuksen järjestäjät voisivat jatkossa tarkistaa suunnitelman oman harkintansa ja paikallisten tarpeiden mukaisesti. Muutos keventäisi lainsäädäntöä ja myös koulutuksen järjestäjien työtä.

14 §. *Opiskeluhoiltoryhmät.* Pykälän 2 momentin mukaan oppilaitoksen opiskeluhoillon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhoiltoryhmä. Oppilaitoskohtaista opiskeluhoiltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Säännös on arvosteltu siitä, että koulutuksen järjestäjillä on usein useita muitakin ryhmiä, joiden tehtävä saattavat olla monilta osin päällekkäisiä opiskeluhoiltoryhmän tehtävien kanssa. Ryhmän tehtäviä voisi hyvin hoitaa myös muu oppilaitoskohtainen ryhmä. Sen vuoksi pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että oppilaitoksen opiskeluhoillon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaisi monialainen oppilaitoskohtainen opiskeluhoiltoryhmä tai muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä. Opiskeluhoiltoryhmän keskeisiä tehtäviä on ennen kaikkea yhteisöllisen opiskeluhoillon edistäminen. Sen vuoksi on tärkeää, että ryhmä on oppilaitoskohtainen ja toimii oppilaitoksessa. Toisaalta luopumalla vaatimuksesta erillisen oppilaitoskohtaisen opiskeluhoiltoryhmän asettamisesta voidaan koulutuksen järjestäjien tehtäviä keventää ja joustavoittaa ilman, että oppilas- ja opiskelijahuoltolain tavoitteista jouduttaisiin luopumaan.

1.5 Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaki

24 §. *Lukion yksikköhinnat.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että yksikköhintoja laskettaessa niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa tai aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa painotettaisiin kertoimella 0,65 lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Nykyinen rahoitusjärjestelmä ei huomioi sitä, että tosiasiaassa koulutuksen järjestäjien kustannuksiin vaikuttaa iän sijasta enemmän se, opiskellaanko nuorten vai aikuisten oppimäärää. Jatkossa

yksikköhinta ei perustuisi opintojen aloittamisikään, vaan siihen, opiskellaanko nuorten vai aikuisten oppimäärän mukaisesti.

Pykälän 7 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että uusi aikuisten yksikköhinta olisi 65 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta. Sisäoppilaitoksessa opiskelevista opiskelijoista saa nuorten lukiokoulutuksen yksikköhinnan mukaista rahoitusta riippumatta siitä, minkä ikäisenä he ovat opintonsa aloittaneet ja opiskelevatko he nuorten vai aikuisten koulutukseen tarkoitettun oppimäärän mukaan.

Yksikköhintoja laskettaessa myös lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijoiden kohdalla on sovellettu muun lukiokoulutuksen tapaan samaa pykälää siitä, että yksikköhinta on 58 prosenttia 18-vuotiaana aloittaneiden osalta. Asiasta säädettäisiin nykytilaa vastaavasti laissa. Kun jatkossa aikuisten koulutukseen tarkoitettun oppimäärän mukaan opiskelevilla rahoitus olisi 65 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta, tämä koskisi myös lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen aikuisille suunnattua opetusta.

Pykälän 1 momentissa esitetyillä perusteilla ehdotetaan muutettavaksi 9 momentti. Lisäksi viittaus lukiolain 20 §:n 3 momenttiin korjataan viittaukseksi 20 §:n 4 momenttiin.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Hallituksen esityksen johdosta sekä lukioasetukseen (810/1998) sekä lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteita ja tuntijaosta annettuun valtioneuvoston asetukseen (942/2014) on tehtävä tarkennuksia.

Lukioasetuksen 1 §:n 2 momentin mukaan aikuisille tarkoitettuun opetukseen osallistuvan alle 18-vuotiaana opintonsa aloittaneen tulee osallistua liikunnan ja terveystiedon sekä taito- ja taideaineiden opetukseen. Koska hallituksen esityksessä ehdotetaan lukiolain 7 §:ää muutettavaksi siten, että nämä aineet olisivat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka suorittavat lukio-koulutuksen aikuisille tarkoitettun oppimäärän mukaan, tulee asetuksen 1 §:n 2 momenttia tältä osin muuttaa.

Lukioasetuksen 15 §:n 2 momentin mukaan kahdeksantoista vuotta täyttäneen opiskelijan katsotaan aloittaneen opintonsa alle 18-vuotiaana, jos hän jatkaa saman tai muun koulutuksen järjestäjän opetuksessa alle 18-vuotiaana aloittamia lukio-opintoja, eivätkä opinnot ole olleet keskeytyneenä vähintään vuoden ajan. Koska lukio-opintojen sisältö ja myös rahoitus määräytyvät jatkossa vain sen mukaan, suoritetaanko lukio-opintojen nuorille vai aikuisille tarkoitettun oppimäärän mukaan, ei tälle määritelmälle enää ole käyttöä. Sen vuoksi asetuksen 15 §:n 2 momentti voitaisiin kumota.

Lukiolaissa tarkoitettun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteita ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n 8 momentissa säädetään alle 18-vuotiaana lukio-opintonsa aloittaneen opiskelijan velvollisuudesta opiskella vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssi kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua. Koska esityksessä ehdotetaan lukiolain 7 §:ää muutettavaksi siten, että nämä opinnot olisivat vapaaehtoisia kaikille niille, jotka suorittavat lukio-opintoja aikuisten oppimäärän mukaan, tulisi tämä momentti kumota.

Lisäksi muutoksia on tehtävä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen (1766/2009) siltä osin, kuin siinä säädetään lukion yksikköhinnan laskemisesta. Voimassa olevan säännöksen mukaan huomioon ei oteta opintonsa 18 vuotta täytettyään aloittaneita. Vastaisuudessa tunnuslukua laskettaessa ei oteta huomioon aikuisten oppimäärän mukaan opiskelevia. Muutos aiheuttaa vain vähäisiä muutoksia koulutuksen järjestäjien tunnusluvun laskentaan.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Lukiolain 7 §:ää koskeva muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2017. Voimaantuloon liittyisi siirtymäsäännös, jonka mukaan ennen tämän lain voimaantuloa lukiokoulutuksessa aloittaneisiin sovellettaisiin tämän lain voimaantullessa voimassa ollutta lakia. Muutos koskisi siis elokuussa 2017 ja sen jälkeen aloittavia opiskelijoita. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakia koskeva muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018. Myöhempi voimaantuloaika antaa koulutuksen järjestäjille mahdollisuuden suunnitella toimintaansa ja anoa suunniteltua määräaikaista avustusta järjestelmämuutoksen vaikutusten tasaamiseksi. Lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettua lukion yksikköhintaa laskettaessa vuonna 2018 ja 2019 aikuisille tarkoitettun lukiokoulutuksen ja aikuisille tarkoitettun lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijamäärinä käytettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön arvioimia opiskelijamääriä, koska lukion yksikköhinnat lasketaan yksikköhintojen määrittämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden kustannusten perusteella. Arviointi tehtäisiin Tilastokeskuksen ja Opetushallituksen keräämien tietojen perusteella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

perusopetuslain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 29 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1267/2013, seuraavasti:

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatustieteiden käytäntöjen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset suunnitelman laadimisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

2.

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (629/1998) 7 §:n 2 momentti, 21 §:n 3 momentti ja 26 a §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 2 momentti laissa 454/2001 sekä 21 §:n 3 momentti ja 26 a §:n 5 momentti laissa 1268/2013, seuraavasti:

7 §

Opetuksen laajuus ja sisältö

Lukion oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäkatsomustietoa, liikuntaa ja muita taito- ja taideaineita sekä terveystietoa. Tässä momentissa mainituissa opinnoissa voi, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, olla erilaajuisia oppimääriä. Taito- ja taideaineet sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka suorittavat lukiokoulutuksen aikuisille säädetyn oppimäärän mukaan. Koulutuksen järjestäjä voi 4 §:n nojalla määrätä erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

21 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset suunnitelman laatimisesta.

26 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangeistuksen täytäntöönpano

Oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta ja opiskelusta pidättämisestä sekä kirjallisen varoituksen antamisesta päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin tai koulutuksen järjestäjän niin päättäessä rehtori.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

HE 206/2016 vp

Ennen tämän lain voimaantuloa lukiokoulutuksessa aloittaneisiin opiskelijoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 7 §:n 2 momenttia.

3.

Laki

ammattillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 ja 35 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 28 §:n 3 momentti ja 35 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 28 §:n 3 momentti laissa 787/2014 ja 35 a §:n 1 momentti laissa 951/2011, seuraavasti:

28 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee antaa määräykset suunnitelman laatimisesta.

35 a §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitotoasiassa

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi päättää myös rehtori. Toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimen puheenjohtajan ja muut jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimeen lisäksi opiskelijan työssäoppimispaikan edustajan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoita edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoita edustavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 8 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 7 §:n 2 momentti, 10 ja 12 §, 13 §:n 1 momentti ja 14 §:n 2 momentti seuraavas-
ti:

7 §

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut

Kuraattorina voi toimia vähintään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, tai henkilö, joka on suorittanut muun tehtävään soveltuvan korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaalityön aineopinnot. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen opiskeluhuollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö, sekä psykologin palveluja.

10 §

Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveysterveystoimintatuen palvelut erityisoppilaitoksissa

Sen estämättä mitä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetään, perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettu opetuksen järjestäjä, jonka tehtävänä on opetuksen järjestäminen vaikeimmin vammaisille lapsille sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä saavat opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestää opiskelijoilleen terveydenhuollon palveluja. Koulutuksen järjestäjän on tehtävä aluehallintovirastolle ilmoitus, joka sisältää yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettut tiedot. Toiminnasta vastaa koulutuksen järjestäjän nimeämä terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka tulee olla mainitussa 4 §:ssä tarkoitettujen lupaviranomaisen hyväksymä.

Sen lisäksi mitä tässä pykälässä säädetään, 1 momentissa mainittujen oppilaitosten opiskelijoilla on oikeus tässä laissa säädettyyn opiskeluhooltoon.

12 §

Opiskeluhoolto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa

Lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä tarkoitettuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava, miten kunnan alueella sijaitsevilla oppilaitoksissa opiskeluhoolto toteutuu.

13 §

Opiskeluhooltosuunnitelma

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen *opiskeluhooltosuunnitelma*. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhooltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen.

14 §

Opiskeluhooltoryhmät

Oppilaitoksen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen *oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä* tai muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä. Oppilaitoskohtaista opiskeluhooltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

5.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 24 §:n 1, 7 ja 9 momentti, sellaisena kuin niistä on 24 §:n 1 momentti laissa 1410/2014, seuraavasti:

24 §

Lukion yksikköhinnat

Lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa tai lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa painotetaan kertoimella 0,65 lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita.

Jos opiskelija opiskelee aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa tai lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa, yksikköhinta on 65 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, joilla lukiolain 20 §:n 4 momentissa tarkoitettun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon tämän pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen aikuisten lukiokoulutuksen mukaisesti opiskelevien opiskelijoiden määrässä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

HE 206/2016 vp

Lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettua lukion yksikköhintaa laskettaessa vuonna 2018 ja 2019 aikuisille tarkoitetun lukiokoulutuksen ja aikuisille tarkoitetun lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijamäärinä käytetään opetus- ja kulttuuriministeriön arvioimia opiskelijamääriä.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2016

Pääministerin sijainen, ulkoasiainministeri

Timo Soini

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen

1.

Laki

perusopetuslain 29 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 29 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1267/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetus-
suunnitelman yhteydessä suunnitelma oppi-
laiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaami-
selta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suun-
nitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteu-
tumista. Opetuksen järjestäjän tulee opetus-
suunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa
suunnitelma kurinpitokeinojen ja kasvatuk-
keskustelun käyttämisestä ja niihin liittyvistä
menettelytavoista. Opetushallituksen tulee
opetussuunnitelman perusteissa antaa määrä-
ykset suunnitelmien laatimisesta.

Lakiehdotus

29 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opetuksen järjestäjän tulee opetussuunnitel-
man yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitel-
ma kurinpitokeinojen ja kasvatukeskustelun
käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettely-
tavoista. Opetushallituksen tulee opetussuun-
nitelman perusteissa antaa määräykset suun-
nitelman laatimisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

2.

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (629/1998) 7 §:n 2 momentti, 21 §:n 3 momentti ja 26 a §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 2 momentti laissa 454/2001 sekä 21 §:n 3 momentti ja 26 a §:n 5 momentti laissa 1268/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

7 §

7 §

Opetuksen laajuus ja sisältö

Opetuksen laajuus ja sisältö

Lukion oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä, matemaattisluonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäntutkimustietoa, liikuntaa ja muita taitoja taideaineita sekä terveystietoa. Tässä momentissa mainituissa opinnoissa voi, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, olla erilaajuisia oppimääriä. Taito- ja taideaineet sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka 18 vuotta täytettyään aloittavat lukiokoulutuksen. Koulutuksen järjestäjä voi 4 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

Lukion oppimäärä sisältää, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, äidinkieltä ja kirjallisuutta, toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä, matemaattisluonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäntutkimustietoa, liikuntaa ja muita taitoja taideaineita sekä terveystietoa. Tässä momentissa mainituissa opinnoissa voi, sen mukaan kuin 10 §:n nojalla säädetään tai määrätään, olla erilaajuisia oppimääriä. Taito- ja taideaineet sekä terveystieto ovat vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka suorittavat lukiokoulutuksen aikuisille säädetyn oppimäärän mukaan. Koulutuksen järjestäjä voi 4 §:n nojalla määrätyn erityisen koulutustehtävän mukaisesti poiketa tämän momentin säännöksistä.

21 §

21 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeen-

HE 206/2016 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

panna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. Koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset suunnitelmien laatimisesta.

Koulutuksen järjestäjän tulee opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteissa antaa määräykset *suunnitelman* laatimisesta.

26 a §

26 a §

Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Menettely kurinpitoasiassa ja kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano

Oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta ja opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin. *Kirjallisen varoituksen antamisesta voi koulutuksen järjestäjän niin päättäessä päättää myös oppilaitoksen rehtori.*

Oppilaitoksesta tai asuntolasta erottamisesta ja opiskelusta pidättämisestä *sekä kirjallisen varoituksen antamisesta* päättää koulutuksen järjestäjän asianomainen monijäseninen toimielin *tai koulutuksen järjestäjän niin päättäessä rehtori.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa lukiokoulutuksessa aloittaneisiin opiskelijoihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 7 §:n 2 momenttia.

3.

Laki

ammattillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 28 ja 35 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 28 §:n 3 momentti ja 35a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 28 §:n 3 momentti laissa 787/2014 ja 35 a §:n 1 momentti laissa 951/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

28 §

28 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetus-
suunnitelman yhteydessä suunnitelma opiske-
lijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaa-
miselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna
suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja
toteutumista. Koulutuksen järjestäjän tulee
laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttä-
misestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.
Opetushallituksen tulee antaa määräykset
suunnitelmien laatimisesta.

 Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma kurinpitokeinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Opetushallituksen tulee antaa määräykset suunnitelman laatimisesta.

35a §

35a §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja pala-
lauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasi-
assa

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista ja pala-
lauttamista koskevassa asiassa sekä kurinpitoasi-
assa

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. Toimielimessä tulee olla ainakin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuollon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää rehtori. Opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskelusta pidättämisestä päättää koulutuksen järjestäjän asettama monijäseninen toimielin. *Määräaikaisesta erottamisesta ja asuntolasta erottamisesta voi päättää myös rehtori.* Toimielimessä tulee olla aina-

HE 206/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

edustus. Koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimen puheenjohtajan ja muut jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimeen lisäksi opiskelijan työ-
säoppimispaikan edustajan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoi-
ta edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoi-
ta edustavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

kin koulutuksen järjestäjän, opiskelijahuol-
lon, opettajien, työelämän ja opiskelijoiden edustus. Koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimen puheenjohtajan ja muut jäsenet enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevassa asiassa koulutuksen järjestäjä nimeää toimielimeen lisäksi opiskelijan työ-
säoppimispaikan edustajan. Toimielimen puheenjohtajaksi tulee nimetä muu kuin opiskelijoi-
ta edustava jäsen. Opiskelijoita edustavan jäsenen tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Opiskelijoi-
ta edustavalla jäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Toimielimen äänivaltaiset jäsenet toimivat virkavastuulla. Koulutuksen järjestäjä päättää tarkemmin toimielimen toimintatavoista ja päätöksenteosta. Toimielin voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

4.

Laki

oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 8 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 7 §:n 2 momentti, 10 ja 12 §, 13 §:n 1 momentti ja 14 §:n 2 momentti seuraavas-
ti:

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

7 §

7 §

*Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripal-
velut*

*Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripal-
velut*

Kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on vähintään sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 6 §:n mukainen kelpoisuus. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen opiskeluhuollon vastaavan kuraattorin palveluja, jolla on mainitun lain 3 §:n mukainen kelpoisuus sekä psykologin palveluja.

*Kuraattorina voi toimia vähintään sosiaali-
huollon ammattihenkilöistä annetun lain
(817/2015) 8 §:n 1 momentissa tarkoitettun
korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, tai
henkilö, joka on suorittanut muun tehtävään
soveltuvan korkeakoulututkinnon, johon si-
sältyy tai jonka lisäksi on suoritettu sosiaali-
työn aineopinnot. Jokaisen oppilaitoksen
käytettävissä on oltava sellaisen opiskelu-
huollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka
on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä an-
netun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö,
sekä psykologin palveluja.*

8 §

8 §

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

*Terveys- ja opiskeluterveydenhuollon mukaisilla koulu- ja
opiskeluterveydenhuollon palveluilla:*

(2 mom. kumotaan)

1) edistetään ja seurataan oppilaitosyhteis-

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

sön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta;

2) edistetään ja seurataan opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja opiskelukykyä;

3) tunnistetaan opiskelijoiden varhaisen tuen tarpeet ja järjestetään tarvittava tuki sekä ohjataan hoitoon ja tutkimuksiin.

10 §

Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa

Sen estämättä mitä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetään, perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettu opetuksen järjestäjä, jonka tehtävänä on opetuksen järjestäminen vaikeimmin vammaisille lapsille sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä saavat opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestää opiskelijoilleen terveydenhuollon palveluja. Koulutuksen järjestäjän on tehtävä aluehallintovirastolle ilmoitus, joka sisältää yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettut tiedot. Toiminnasta vastaa koulutuksen järjestäjän nimeämä terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka tulee olla mainitussa 4 §:ssä tarkoitettun lupaviranomaisen hyväksymä.

Yksityisten sosiaalipalvelujen järjestämisestä ja siihen liittyvästä ilmoitusmenettelystä säädetään yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011).

Sen lisäksi mitä tässä pykälässä säädetään, 1 momentissa mainittujen oppilaitosten opiskelijoilla on oikeus tässä laissa säädettyyn opiskeluhooltoon.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja opiskeluhoollon tehtäviä hoitavien käytössä on sellaiset tietojenkäsittelypalvelut, jotka mahdollistavat tehtävissä syntyvien tietojen asianmukaisen käsittelyn ja tallentamisen erillisiin edellä tarkoitettujen ammattihenkilöiden käyttöä varten ylläpidettäviin opiskeluhoollon osare-

10 §

Opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut erityisoppilaitoksissa

Sen estämättä mitä yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) säädetään, perusopetuslain 7 ja 8 §:ssä tarkoitettu opetuksen järjestäjä, jonka tehtävänä on opetuksen järjestäminen vaikeimmin vammaisille lapsille sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä saavat opetuksen ja koulutuksen tueksi järjestää opiskelijoilleen terveydenhuollon palveluja. Koulutuksen järjestäjän on tehtävä aluehallintovirastolle ilmoitus, joka sisältää yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettut tiedot. Toiminnasta vastaa koulutuksen järjestäjän nimeämä terveydenhuollon ammattihenkilö, jonka tulee olla mainitussa 4 §:ssä tarkoitettun lupaviranomaisen hyväksymä.

Sen lisäksi mitä tässä pykälässä säädetään, 1 momentissa mainittujen oppilaitosten opiskelijoilla on oikeus tässä laissa säädettyyn opiskeluhooltoon.

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

kistereihin.

12 §

Opiskeluhoolto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa

Lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä tarkoitettuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava:

1) opiskeluhoollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet;

2) arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta;

3) toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja opiskelijoiden varhaista tukea;

4) tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhoollon laadunarvioinnista.

13 §

Opiskeluhooltosuunnitelma

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen *opiskeluhooltosuunnitelma*. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhooltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen. *Suunnitelma on tarkistettava vuoden kuluessa siitä, kun 12 §:ssä tarkoitettu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu.*

14 §

Opiskeluhooltoryhmät

12 §

Opiskeluhoolto lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa

Lastensuojelulain (417/2007) 12 §:ssä tarkoitettuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan on kirjattava, *miten kunnan alueella sijaitsevilla oppilaitoksissa opiskeluhoolto toteutuu.*

13 §

Opiskeluhooltosuunnitelma

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan oppilaitoskohtainen *opiskeluhooltosuunnitelma*. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opiskeluhooltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman oppilaitoksen yhteinen.

14 §

Opiskeluhooltoryhmät

HE 206/2016 vp

Voimassa oleva laki

Lakiehdotus

Oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen *oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä*. Oppilaitoskohtaista opiskeluhooltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja.

Oppilaitoksen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen *oppilaitoskohtainen opiskeluhooltoryhmä tai muu tehtävään soveltuva monialainen oppilaitoskohtainen ryhmä*. Oppilaitoskohtaista opiskeluhooltoryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

5.

Laki**opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 24 §:n 1, 7 ja 9 momentti, sellaisena kuin niistä on 24 §:n 1 momentti laissa 1410/2014, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

24 §

24 §

*Lukion yksikköhinnat**Lukion yksikköhinnat*

Lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa niiden opiskelijoiden määrästä, jotka opintonsa aloittaessaan ovat täyttäneet 18 vuotta, otetaan huomioon 58 prosenttia.

Lukion yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan vuosittain kaikille koulutuksen järjestäjille lukiokoulutuksesta yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon ulkomailla järjestetystä opetuksesta aiheutuneita menoja eikä mainittua opetusta saavia opiskelijoita. Yksikköhintoja laskettaessa *niitä opiskelijoita, jotka opiskelevat aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa tai lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa painotetaan kertoimella 0,65 lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita.*

Jos opiskelija on aloittanut opintonsa 18 vuotta täytettyään, yksikköhinta on 58 prosenttia asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa.

Jos opiskelija *opiskelee aikuisille tarkoitetussa lukiokoulutuksessa tai lukiokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa*, yksikköhinta on *65 prosenttia* asianomaiselle koulutuksen järjestäjälle opiskelijaa kohden määrätystä yksikköhinnasta lukuun ottamatta sisäoppilaitoksessa koulutusta saavia opiskelijoita. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi koulutuksen järjestäjälle määrätyn erityisen koulutustehtävän perusteella tai muusta erityisestä syystä korottaa tässä momentissa tarkoitettua yksikköhintaa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, joilla lukiolain 20 §:n 3 momentissa

Valtioneuvoston asetuksella säädetään perusteista, joilla lukiolain 20 §:n 4 momentissa

HE 206/2016 vp

Voimassa oleva laki

tarkoitettun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon tämän pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen 18 vuotta täytettyään opintonsa aloittaneiden määrässä

Ehdotus

tarkoitettun oppiaineen suorittaminen muunnetaan opiskelijamääräksi ja otetaan huomioon tämän pykälän 1 ja 5 momentissa tarkoitettujen aikuisten lukiokoulutuksen mukaisesti opiskelevien opiskelijoiden määrässä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 24 §:n 1 momentissa tarkoitettua lukion yksikköhintaa laskettaessa vuonna 2018 ja 2019 aikuisille tarkoitettun lukiokoulutuksen ja aikuisille tarkoitettun lukiokoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijamäärinä käytetään opetus- ja kulttuuriministeriön arvioimia opiskelijamääriä.